

โรงเรียนนายร้อยเอกชนของสหรัฐอเมริกา

กับความเป็นไปได้ของ “นายร้อยเอกชน” และ “นายร้อยหญิง” ในประเทศไทย

สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอตัวแบบและแนวทางการบรรลุผลในการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและมั่นคง คือการปฏิรูปจากภายในหรือที่เรียกกันว่า “ระเบิดจากข้างใน” โดยการสร้างทหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพ ตามแบบสากล และมีข้อเสนอว่าการจะสร้างทหารอาชีพนี้ ต้องมีการออกแบบจัดระบบการศึกษาทางทหารแบบใหม่ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและภาคสนาม จากฐานข้อมูลและองค์ความรู้ในประเทศประชาธิปไตย ที่ถือเป็นแบบอย่างสำคัญ ของการผลิตทหารอาชีพและเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติในปัจจุบัน เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป-ฝรั่งเศส เยอรมนีและอิตาลี และกลุ่มประเทศเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย ในขั้นสรุปเป็นการออกแบบระบบการศึกษา จากองค์ความรู้ต่างประเทศสู่กรณีของไทย จากนั้นจะนำเสนอผลการวิจัยเชิงนโยบายให้กับฝ่ายการเมืองและกองทัพ เพื่อนำตัวแบบที่ได้ไปประยุกต์ใช้สำหรับการปฏิรูประบบการศึกษาการทหารของไทยอย่างจริงจังต่อไป

Abstract

This research presents models and methods through which military and democratic reforms can be achieved in a sustainable and stable manner. The models work on the basis of ‘inside-out reform’. In order to achieve a sustainable democracy, the new generation of commissioned officers has to be instructed in the ways of the “professional military forces” along the Western model. This research will also design and recommend a new system of education, utilizing research papers and field research from database and knowledge in democratic countries. Field research will be conducted in military institutions involved in the formation of commissioned officers in major countries with a reputation for effective democratic governance: the United States, Italy, France, and Germany. Additional research will also be conducted in countries that have made the successful transition from a military dictatorship to a democracy.

The results of the field research will be fed into a series of recommendations for a re-design of the military education system from the international cognitive system to the case of Thailand’s system. These recommendations will be a tool for the discovery and design of a suitable model for military education system for officers of the Royal Thai Army. The policy results of the study will be presented to senior leaders of major political parties and the Army, with the hope that the model will be applied and executed to produce a more effective military education system for Thailand that will

* คุชฎีบัณฑิต นายพันเอก อาจารย์กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

support military activities, as well as democratic political development at the national level.

บทนำ

ในสหรัฐอเมริกา มีโรงเรียนนายร้อยเอกชนมานานแล้ว และอาจนานพอๆ กับประวัติศาสตร์ของชนชาติอเมริกันก็ได้ แต่ผู้อ่านอาจไม่รู้คุ้นเคยกับชื่อเหล่านี้คือ ซิตาเดล (Citadel, The Military College of South Carolina); มหาวิทยาลัยการทหารนอร์วิช (Norwich University) มหาวิทยาลัยเท็กซัส เอ. แอนด์ เอ็ม. (Texas A & M University) และสถาบันการทหารเวอร์จิเนียหรือวีเอ็มไอ (VMI, Virginia Military Institute) ทั้งหมดนี้คือ ส่วนหนึ่งของโรงเรียนนายร้อยเอกชน และมีนักเรียนนายร้อยทั้งชายและหญิง และติด TOP TEN หรือเป็น 10 โรงเรียนเหล่านี้ที่ชื่อดังที่สุดในสหรัฐอเมริกา ประจำปี 2015 เช่นเดียวกับโรงเรียนนายร้อยของรัฐ เช่น เวสต์ปอยต์ หรือ The United States Military Academy at West Point และที่สำคัญคือ โรงเรียนนายร้อยเอกชนเหล่านี้มีทหารไทยเป็นศิษย์เก่าไม่น้อย เนื่องจากรัฐบาลไทยได้ส่งนักเรียนไปเรียนเสมอแทบทุกปี และส่งมานานแล้วพอๆ กับที่ส่งไปทางเวสต์ปอยต์¹ แต่แนวคิดเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชนในไทยแบบนอร์วิช/VMI กลับไม่มีทำนองคล้ายกับที่เรามีมหาวิทยาลัยเอกชนจำนวนไม่น้อยในสมัยปัจจุบัน

บทความนี้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การปฏิรูปกองทัพกับการออกแบบระบบการศึกษาทางทหารของไทย”² ไม่ได้ตั้งใจจะชวนถกเถียงในเชิงที่ว่า ทำไมที่ผ่านมาเราไม่คิดเรื่องการจัดตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชน หรือไม่รับนักเรียนหญิงเช่นเดียวกับทางสหรัฐอเมริกา หากต้องการนำเสนอความรู้ ข้อคิดต่างๆ จากข้อมูลภาคสนามที่ได้รับรู้มาจากโรงเรียนนายร้อยสหรัฐอเมริกา ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน เพื่อมองไปในอนาคตว่า มีแนวทางเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร ถ้าต้องการผลิตทหารไทยให้เป็น “ทหารอาชีพแบบตะวันตก” คือเป็นทหารที่มีความรู้ทางวิชาการอย่างดีไปในตัว เพราะเรื่องทหารอาชีพนี้เป็นประเด็นที่สังคมไทยมีการเรียกร้องกันมานาน แต่ยังไม่ไปถึงไหนเช่นเดียวกับเรื่องการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย

“ทหารอาชีพแบบตะวันตก”

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า ชื่อเรียกร้องให้ทหารไทยเป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตกนั้น มีมานานแล้ว คือนานพอๆ กับความต้องการเรื่องการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตย เพราะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน อย่างแยกไม่ออก แต่กลับถูกละเลยหลัง พ.ศ. 2475 ตลอดมา ทั้งๆ ที่มีกระแสการเรียกร้องเรื่องนี้มาแต่ต้นก็ตาม กล่าวคือ หากเรามีมิติทางประวัติศาสตร์ในการพิจารณาเรื่องนี้แล้ว จะพบเห็นได้ว่าความพยายามที่จะ

¹ เท่าที่ทราบจากนายทหารและนักเรียนนายร้อย ในปัจจุบันมีเพียง Texas A & M University ที่รัฐบาลไทยไม่ได้ส่งนักเรียนนายร้อยไปเรียนอีก

² โดยได้รับการสนับสนุนทุนจากสกว.และได้รับการอนุมัติจากกองทัพแล้ว แต่การวิจัยยังไม่เสร็จสมบูรณ์ โดยเฉพาะขั้นตอนของการรับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายการเมือง ทหาร นักวิชาการ จึงขอเน้นข้อค้นพบเบื้องต้นในระหว่างการค้าเนินวิจัยภาคสนาม ซึ่งมีข้อเสนอในการออกแบบระบบการศึกษาทางทหารในเบื้องต้นแบ่งเป็น 2 โมเดลใหญ่ด้วยกัน แต่ยังคงไม่ลงตัวนักและไม่ควรนำไปอ้างอิงหรือเผยแพร่ต่อ

ปฏิรูปกองทัพอาจมาพร้อมกับระบบการเมืองหลัง พ.ศ. 2475 ก็ได้ เนื่องจากหน่ออ่อนของการเรียกร้องในเรื่องนี้มาจากความตื่นตัวของประชาชนและผู้นำท้องถิ่นที่เห็นว่า รัฐบาลควรมุ่งการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่ากองทัพ โดยกระแสของกลุ่มนี้ได้แสดงออกอย่างเด่นชัดหลังการเลือกตั้งครั้งแรก โดยเฉพาะบนเวทีสภาผู้แทนราษฎรและทางสื่อมวลชน ดังจะพบเห็นร่องรอยนี้ได้ตั้งแต่สมัยเริ่มแรกที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรในปี 2476 เป็นต้นมา นำโดยกลุ่มส.ส.ประเภทหนึ่ง (จากการเลือกตั้ง) ซึ่งส่วนใหญ่มาจากภาคอีสาน อาทิ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ (อุบลราชธานี) และ นายเตียง ศิริขันธ์ (สกลนคร) เป็นต้น

ผู้แทนฯ กลุ่มนี้มีบทบาทและอิทธิพลในฐานะแกนนำของฝ่ายค้าน และได้กล่าวคัดค้านงบประมาณจำนวนมากของทหาร โดยมีข้อเสนอชัดเจนตลอดมาจนถึงช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือต้องการลดขนาดของกองทัพให้เล็กลง เพื่อนำงบประมาณไปพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมให้มากขึ้น และทหารต้องไม่ยุ่งการเมือง กล่าวคือ ทหารควรเป็นทหารอาชีพที่มุ่งเน้นปฏิบัติการกิจหลัก แต่ข้อเสนอนี้ก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องการปรับระบบการศึกษาทางทหารใหม่แต่อย่างใด และที่สำคัญคือ ข้อเสนอนี้ถูกล้มเลิกไปโดยปริยายภายหลังการรัฐประหาร ปี 2490 (ดู สรศักดิ์ งามจรกุลกิจ 2557) อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของพวกเขาก็มิได้จางหายไปไหน ดังตัวอย่างสาระหลักที่ปรากฏในรายงานการศึกษาอย่างเป็นทางการของคณะกรรมการปฏิรูป (คปร.) ปี 2554 ได้กล่าวถึงแนวทางปฏิรูปกองทัพ โดยมีหลักการในการปฏิรูปสำคัญสามประการ (ดู รายงานเรื่องแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย: ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง <http://v-reform.org/v-report/security-reform-lesson-2/>) ได้แก่

“1. ทหารต้องยอมรับอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายแห่งชาติจากรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง 2. ลดภารกิจที่ไม่ใช่กิจการโดยตรงของกองทัพ โดยเฉพาะการเข้ามามีบทบาททางการเมือง และ 3. ปรับลดขนาด ตำแหน่ง และยุทธโศปกรณ์ ที่ไม่จำเป็น แล้วนำทรัพยากรไปทุ่มเทให้กับภารกิจหน้าที่หลักของกองทัพ”

แต่ข้อเสนอเหล่านี้ ซึ่งต้องมีการสร้างทหารไทยให้เป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตกเป็นฐานนั้น มักถูกมองข้ามไปหรือไม่เคยถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมสักครั้ง ไม่ว่าจะเป็นในสมัยที่มีรัฐบาลพลเรือนที่มาจากเลือกตั้ง ซึ่งเข้าใจปัญหาการแทรกแซงทางการเมืองของทหารเป็นอย่างดีก็ตาม และหากพินิจในเชิงยุทธศาสตร์และยุทธวิธีต่อปัญหานี้แล้ว จะเห็นว่าปัจจัยหลักที่ทำให้การปฏิรูปกองทัพยังคงล่าช้าอยู่กับที่นั้น มิใช่เป็นเพราะข้อเรียกร้องที่ผ่านมานำไปปฏิบัติจริงไม่ได้ หรือไม่เป็นผลดีกับกำลังพลของกองทัพและสังคม หากแต่เพราะกระแสการปฏิรูปที่เกิดขึ้นนั้นล้วนเป็นข้อเรียกร้องที่มาจากกลุ่มภายนอกกองทัพ คือฝ่ายการเมือง นักวิชาการ/ประชาสังคม ซึ่งยังไม่ไว้ใจทหาร/ยังไม่เข้าใจการปฏิรูปจากภายใน

แต่ไม่ว่าในกรณีใดก็ตาม ฝ่ายการเมืองหรือรัฐบาลพลเรือนที่มาจากเลือกตั้งยังไม่มียุทธศาสตร์/แนวทางปฏิบัติที่มุ่งการปฏิรูปกองทัพจากฐานราก หรือการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของกองทัพให้มีสภาพตื่นพร้อมที่จะไปกันได้กับการปฏิรูปเสียก่อน คือการทำให้กองทัพซึมซับวัฒนธรรมของพลเรือนและ

ประชาธิปไตยมากขึ้น โดยเฉพาะการปลูกฝังอุดมการณ์หรือการหล่อหลอมความคิดอ่านใหม่ให้กับกำลังพลที่ไม่ยึดติดอยู่กับความเป็นใหญ่ของตนเองในลักษณะทหารนิยม อำนาจนิยม ด้วยการปฏิรูปด้านการจัดระบบการศึกษาทางทหารเสียใหม่ เพื่อสร้างทหารรุ่นใหม่ให้มีลักษณะเป็นทหารอาชีพในแบบโลกตะวันตก ที่มีความเป็นทหารวิชาการไปในตัวด้วย ทำนองเดียวกับ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” คือเป็นทหารที่มีวิถีคิดและจิตวิญญาณของการเป็นทหารปัญญาชน มีโลกกว้างขึ้น เข้าใจความเป็นไปของสังคมการเมือง มีทัศนคติเชิงบวกต่อระบอบประชาธิปไตย และการยอมรับรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง

ดังนั้น ถ้าต้องการความเปลี่ยนแปลงและสัมฤทธิ์ผลในด้านการปฏิรูปแล้ว สังคมและนักวิชาการไทยต้องคิดใหม่ในระดับรากฐาน เพราะการลงทุนที่ยากที่สุดของการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยในสังคมไทย ก็คือการเปลี่ยนแปลงความคิดของทหาร (และรวมถึงคนไทยทุกส่วนด้วย) ดังที่ได้กล่าวมาตั้งแต่ต้นแล้วว่า การปฏิรูปกองทัพเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางบทบาทและอิทธิพลที่มีมาแต่เดิมของทหาร นับตั้งแต่หลังพ.ศ. 2475 นั้น มักล้มเหลวก็เพราะเหตุว่า รัฐบาลทุกสมัยไม่เคยคิด (อาจเคยคิด แต่ไม่ได้ทำ หรืออาจเคยทำแล้ว แต่ไม่สำเร็จ) ในการที่จะเปลี่ยนระดับรากฐานของกองทัพ จึงทำให้ทหารไม่มีทัศนคติเชิงบวกต่อระบอบประชาธิปไตยตลอดมา

ปฏิเสธไม่ได้ว่า การที่ทหารจะยอมรับหลักการความเป็นใหญ่ของพลเรือน/รัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งนั้น ย่อมเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางความคิด เป็นการลงทุนทางความคิดทางวัฒนธรรม หรือเป็นการหล่อหลอมทางความคิดอ่าน ความเชื่อ อุดมการณ์กันใหม่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย แต่ทำท้าย และถ้าเราไม่ยึดติดกับองค์ความรู้เดิมที่ผ่านมา ในเรื่องการปฏิรูปกองทัพที่ฝากความหวังไว้เพียงกับฝ่ายการเมือง/พลังประชาชนเท่านั้นแล้ว แน่ใจว่าการค้นพบนี้ย่อมมีความหมายต่อกรณีของไทย คือน่าจะช่วยเปิดแนวทางใหม่สำหรับวิถีคิดและการออกแบบเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูปกองทัพจากรากฐานหรือภายใน คือการผลิตทหารรุ่นใหม่ที่จะไปกันได้กับระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแนวคิดหลักของงานวิจัยนี้ และหากได้เริ่มต้นขึ้นจริง ย่อมเป็นการปิดจุดอ่อน/เพิ่มแรงให้กับการปฏิรูปดังกล่าวมีความเป็นไปได้มากขึ้นด้วย

ด้วยมุมมองที่ต่างไปจากเดิมเช่นนี้ จึงเป็นที่มาของเหตุผลสำคัญที่ว่า ทำไมการปฏิรูประบบการศึกษาทางทหาร โดยเฉพาะระดับโรงเรียนนายร้อยของทหารบกและที่สูงขึ้น จึงเป็นเรื่องที่ควรต้องตระหนัก และริเริ่มดำเนินการในเชิงนโยบายอย่างจริงจังเสียใหม่ ถ้าสังคมไทยต้องการทหารอาชีพแบบตะวันตก และบรรลุผลตามเป้าหมายในการปฏิรูปกองทัพและประชาธิปไตยอย่างมั่นคงและยั่งยืน ตามแนวคิด “การระเบิดจากข้างใน” โดยการออกแบบการจัดระบบการศึกษาทางทหารใหม่ จากองค์ความรู้ตามหลักวิชาของต่างประเทศอย่างเป็นระบบและครบทั้งกระบวนการ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสารและภาคสนามจากฐานข้อมูลและองค์ความรู้ในประเทศประชาธิปไตยทั้งหลาย เพื่อสร้าง “ตัวแบบ” ที่เข้าถึง “หัวใจ” หรือได้มาตรฐานตามแบบสากล สำหรับการผลิตทหารรุ่นใหม่ให้เป็น “ทหารอาชีพแบบตะวันตก”

อันที่จริงแล้ว แม้นักวิชาการต่างเห็นตรงกันว่า ปัจจัยภายในกองทัพ โดยเฉพาะการมี “ทหารอาชีพแบบตะวันตก” นั้น มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของการปฏิรูปกองทัพและการเมืองที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทางยุโรป ดังกรณีทหารโปรตุเกสในการปฏิวัติคาร์เนชั่น (Carnation Revolution) ในปี 2517 (ดู Varol, 2012: 292-356 และ José Javier Olivás Osuna, 2012) หรือในทางเอเชียและลาตินอเมริกาก็เช่นกัน (ดู Stepan, 1988 และ Muthiah, 2001) แต่ในกรณีของไทยองค์ความรู้ในเรื่องนี้กลับว่างเปล่า ทั้งในเชิงการศึกษาของไทยและการเปรียบเทียบกับต่างประเทศ (ดูงานล่าสุด เช่น ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2558 และ สุรชาติ บำรุงสุข, 2558) ดังจะพบเห็นได้ว่า ความรู้ของกระแสหลักที่ผ่านมาทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม มักขาดเรื่องการสร้างทหารอาชีพไปอย่างมาก กล่าวคือแม้ในองค์ความรู้เรื่องทหารกับการเมืองไทยมีข้อเสนอข้อเรียกร้องตลอดมาว่า ทหารไทยต้องเป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตก แต่กลับไม่มีข้อเสนออย่างเป็นระบบและครบกระบวนการว่า เราจะได้มาซึ่งทหารแบบนั้นอย่างไร ทำเสมือนหนึ่งว่าการจะได้ทหารอาชีพแบบนั้น เป็นเรื่องง่ายๆ ไม่ต่างไปจากการผลิตสิ่งของต่างๆ ตามโรงงานทั่วไป เพราะเรามีแม่พิมพ์อย่างดีจากตะวันตกอยู่แล้ว คือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

แต่ในทางเป็นจริงแล้ว การผลิตของไทยยังไม่ได้เป็นไปตามนั้น และนั่นก็ย่อมหมายความว่าแม่พิมพ์ของไทยคงมี “อะไร” เป็นปัญหาอยู่ จึงยังไม่ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับ West Point และการค้นหาคำตอบนี้จำเป็นต้องศึกษาอย่างจริงจังเพื่อที่จะได้ความรู้ และเพื่อให้ได้ความรู้ดังกล่าว งานวิจัยนี้ถือเป็นการบุกเบิกจากมุมมองหนึ่งของด้านในแม่พิมพ์ไทย และเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ โดยจะอาศัยข้อมูลและองค์ความรู้จากสหรัฐอเมริกาเป็นฐานคิด เพื่อเป็นกระจุกสะทอนว่า มี “อะไร” ที่เป็นปัญหายู่นั้น และจะนำความรู้นั้นมาแก้จุดอ่อนของแม่พิมพ์ไทยได้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งมีข้อเสนอว่าอาจเริ่มจากการปฏิรูประบบโรงเรียนนายร้อย จปร. เดิมที่มีอยู่ หรือสร้างระบบใหม่ที่คู่ขนานกันไปกับระบบเดิมก็ได้ แต่ก่อนจะไปถึงขั้นของการพินิจและคิดในประเด็นสำคัญนี้ จะได้นำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากภาคสนามในลำดับต่อไป

ข้อมูลจากภาคสนาม: VMI, Norwich University และ West Point

การวิจัยภาคสนามถือเป็นปัจจัยสำคัญของการวิจัยนี้ เพื่อสำรวจ รวบรวมและประมวลความรู้ของระบบการศึกษาทางทหารจากต่างประเทศ หรือประสบการณ์เชิงภาคปฏิบัติของระบบการเรียนการสอนจริงในประเทศต่างๆ เพื่อศึกษาตัวแบบทั้งจากประเทศต้นแบบทางตะวันตก และประเทศที่ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตย ทั้งในประเทศเพื่อนบ้านแถบเอเชียและลาตินอเมริกาในภาพรวมๆ แล้วจึงลงลึกในแต่ละประเทศเพื่อพินิจในรายละเอียดของโรงเรียนนายร้อยและมหาวิทยาลัยการทหารแต่ละแห่ง แต่จะเลือกเจาะลึกเพียง 5-6 ประเทศเท่านั้น คือ สหรัฐอเมริกา ยุโรป-ฝรั่งเศส อิตาลีและเยอรมนี และเอเชีย-เกาหลีใต้และอินโดนีเซีย

การเก็บข้อมูลภาคสนามในขณะนี้ แม้จะมีความสมบูรณ์เฉพาะทางสหรัฐอเมริกา แต่ก็ได้ข้อมูลพอเพียงสำหรับการออกแบบที่น่าสนใจมากในสองโมเดลด้วยกัน คือแบบเดิมของรัฐ และแบบใหม่ของเอกชน โดยเฉพาะตัวแบบจากสหรัฐอเมริกา คือ เวสต์พอยต์ (West Point) ซึ่งเป็นโรงเรียนนายร้อยของรัฐ ที่ไทยเราตามแบบมานานแล้วตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกฯ และได้เลือกโรงเรียนนายร้อยอื่นๆ ที่นักเรียนนายร้อยไทยเคยจบมา และเป็นโรงเรียนนายร้อยเอกชน เช่น VMI และ Norwich University เป็นฐานของการออกแบบอีกโมเดลหนึ่งด้วย เพื่อเป็นทางเลือกหรือเป็นความรู้ประกอบการตัดสินใจ³

การเก็บข้อมูลได้เริ่มที่ VMI ก่อน แล้วตามด้วย Norwich University และ West Point และใช้เวลาแต่ละแห่งประมาณ 1-2 อาทิตย์ และแต่ละแห่งได้พบผู้บริหารฝ่ายวิชาการ (Senior Vice President for Academic Affairs⁴ หรือ Dean of the Academic Board⁵) อาจารย์อาวุโสและรุ่นหนุ่มที่สอนวิชาต่างๆ และได้เยี่ยมชมห้องสมุดที่ทันสมัยได้เข้าฟังในชั้นเรียนวิชาทางวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รวมทั้งได้พบปะกับฝ่ายทหารบกของหน่วยการฝึกทหารนายร้อยสำรอง/รักษาดินแดน (The Reserve Officers' Training Corps) หรือหน่วย ROTC ทั้งระดับหัวหน้าและอาจารย์ของหน่วย และดูการสอนในห้องเรียนและการฝึกทางทหารของระบบ ROTC จากโรงเรียนนายร้อยเอกชนของ VMI และ Norwich University⁶ และได้ฟังการบรรยายสรุป พูดคุยและดูการฝึกฝนทางทหาร ความเป็นผู้นำ จากฝ่ายกรมนักเรียนนายร้อยหอพักนักเรียนนายร้อย (Barracks) และได้สัมภาษณ์นักเรียนนายร้อยทั้งไทย อเมริกันและต่างชาติ (เช่น ไต้หวัน) และทั้งผู้ชายและหญิง ซึ่งทุกส่วนให้การต้อนรับและนำเสนอข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้อย่างดี

³ คณะผู้วิจัย (ผู้เขียนและพันโทหญิง ผศ.ดร.ชญญาพัทธ์ วิพัฒนานันท์กุล) ไม่มีโอกาสได้ไปเก็บข้อมูลอีกสองแห่งคือ ซิตาเดล (Citadel) และมหาวิทยาลัย Texas A & M University เพราะอยู่ไกลจากทั้งสามแห่งนี้และมีงบประมาณจำกัด แต่โดยทั่วไปแล้ว กล่าวได้ว่าซิตาเดล มีลักษณะคล้ายแบบของ VMI และ Texas A & M University เหมือนกับ Norwich University จึงอาจเป็นตัวแทนซึ่งกันและกันได้

⁴ Dr. Guiyou Huang, Senior Vice President for Academic Affairs ของ Norwich University

⁵ BG Jeffrey G. Smith, Dean of the Faculty ของ VMI และ BG Timothy E. Trainor, Dean of the Academic Board ของ West Point

⁶ ที่ VMI คณะผู้วิจัยได้พบกับพันเอก Vincent หัวหน้าหน่วย ROTC ของกองทัพบก และที่ Norwich University ได้พบกับ พันโท Kiriazis รองหัวหน้าหน่วย ROTC ของกองทัพบก โดยทั่วไปหน่วย ROTC ที่ VMI และ Norwich University หรือโรงเรียนนายร้อยเอกชนอื่นๆ เช่น Texas A & M University มีหน้าที่ด้านการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติในภาคเรียนปกติ และการจัดส่งนักเรียนที่ได้รับทุนของกองทัพไปทำการฝึกเพิ่มเติมตามหน่วยต่างๆ ของกองทัพบก อากาศ เรือ (Navy และ Marines) และ Coast Guard ในช่วงภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นการเรียนและการฝึกทางทหารที่เข้มข้นไม่แตกต่างไปจากโรงเรียนนายร้อยของรัฐ ดังนั้นระบบ ROTC ซึ่งแต่เดิมในไทยมักเข้าใจกันว่า เป็นเพียงการฝึกทางทหารคล้ายแบบ ร.ด. ของไทย จึงถือเป็นความเข้าใจผิดอย่างยิ่ง เพราะระบบ ROTC เป็นการเรียน การฝึกทางทหารเพื่อเป็นทหารอาชีพอย่างเต็มตัว และนักเรียนนายร้อย (ทหารบก) ที่ผ่านระบบ ROTC จะบรรจุลงเหล่าได้/ลงหน่วยรบได้เช่นเดียวกับนักเรียนนายร้อยที่จบจาก West Point

โดยภาพรวมแล้ว แม้โรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกาจะมีสองแบบใหญ่ด้วย คือของรัฐและเอกชน⁷ แต่ทั้งสองแบบก็มีลักษณะคล้ายกัน คือมุ่งเน้นการผลิตนายทหารอาชีพ ที่มีลักษณะทหารวิชาการ/ทหารปัญญาชน หรือนักวิชาการในเครื่องแบบ (Schola uniforms)⁸ โดยเน้นด้านวิชาการเป็นหลัก แม้จะให้ความสำคัญด้านการฝึกทหาร พลศึกษาและกีฬาด้วยก็ตาม ดังจะเห็นได้ว่า ในการจัดหลักสูตรแต่ละแห่งได้ให้น้ำหนักของภาควิชาการมากที่สุด (the most important) รองลงมาคือภาคทหาร และหมวดพลศึกษา-การกีฬา⁹ และระบบการเรียนการสอนก็เข้มข้นแบบเดียวกับการเรียนการสอนตามมหาวิทยาลัยพลเรือนชั้นนำ และนักเรียนนายร้อยแต่ละนายต้องให้ความสำคัญกับการเรียนภาควิชาการอย่างจริงจัง แม้จะต้องใช้เวลาด้านการฝึกทางทหาร พลศึกษาและการเล่นกีฬาด้วยก็ตาม เนื่องจากถ้าทำคะแนนไม่ดีหรือสอบตกและคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (2.00) จะมีผลให้นักเรียนนายร้อยนั้นไม่ได้รับทุนจากกองทัพ (ในระบบ ROTC) และ/หรือต้องออกจากโรงเรียนนายร้อยเช่นเดียวกับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยพลเรือน¹⁰

ภาควิชาการ: ระดับความเข้มข้นเทียบเท่ามหาวิทยาลัยชั้นนำ

ในการลงภาคสนามนี้ เจ้าของพื้นที่แต่ละแห่งได้เปิดโอกาสให้คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งสามหมวดใหญ่ คือส่วนการศึกษา/วิชาการ การฝึกทางทหาร และพลศึกษา-กีฬา แต่ในที่นี้จะเน้นเฉพาะภาควิชาการเป็นหลัก เพราะเป็นส่วนสำคัญที่น่าจะนำมาปรับหรือออกแบบใหม่สำหรับระบบการศึกษาทางทหารของ

⁷ ในระบบโรงเรียนนายร้อยเอกชนก็มีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เช่น ระหว่าง VMI กับ Norwich University แต่หลักใหญ่คล้ายกัน

⁸ ผู้วิจัยได้อินคำนี้จากนักวิจัยชาวแคนาดาท่านหนึ่ง (Prof. Dr. David Last) ที่มาวิจัยเรื่องทหารและสันติวิธี (Fulbright Scholar in Peace and War Studies) ณ Norwich University และได้แลกเปลี่ยนความเห็นระดับหนึ่ง แต่ผู้วิจัยคิดว่าการผลิตนักเรียนนายร้อยของ VMI ก็อาจจัดอยู่ในเทอมนี้เช่นกัน เนื่องจากเป้าหมายของ VMI ในการผลิตนายร้อยมีเพียง 50 % เป็นทหารที่เหลือออกไปทำงานภาคเอกชน อย่างไรก็ตามหลักปรัชญาพื้นฐานของ VMI และ Norwich University มีลักษณะร่วมกันชัดเจน คือการผลิตนักเรียนนายร้อยไปเป็นหรืออยู่ในเทอมของ citizen-soldiers และเมื่อได้รับฟังข้อมูลจาก West Point ก็ไม่ต่างกันมากนัก คือ West Point ก็คือหลักหรือใช้เทอมนี้เช่นกัน คือนักเรียนนายร้อยจบจาก West Point ใช้ทุนเพียง 5 ปี จากนั้นก็ออกไปทำงานภาคเอกชนได้เช่นกัน และนักเรียนนายร้อยของทั้งสามแห่งนี้มากกว่าครึ่งก็ทำงานภาคเอกชนที่มีชื่อเสียงและบริจาคเงินเพื่อพัฒนาโรงเรียนของตนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมที่มีส่วนช่วยให้โรงเรียนนายร้อยมีทุนในการพัฒนาทั้งด้านอาคาร ระบบอาจารย์และการเรียนการสอน ฯลฯ อย่างเข้มแข็ง ก้าวหน้าและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องถึงสมัยปัจจุบัน

⁹ สัดส่วนแต่ละแห่งไม่เท่ากัน แต่ทุกแห่งเน้นไปแนวเดียวกันคือ ภาควิชาการ ทหารและพลศึกษา เช่น West Point กำหนดไว้ 50:30:20 ในขณะที่ทาง VMI ก็เช่นกัน แต่เน้นในลักษณะของการสร้างความสมดุลบนฐานสามขา (The curriculum is seen as having “Three legs”: the Academic, the Military, and the Physical sides. Cadets are encouraged to be equally strong in the three areas.)

¹⁰ ตัวอย่างเช่น ที่ West point จะมีนักเรียนออกด้วยเหตุผลทางการเรียนทางวิชาการปีละประมาณ 100 คน (จากจำนวนประมาณ 1,200) ส่วนที่ VMI จะมีสัดส่วนมากกว่า เช่น รับปีละ 600 คน จะจบเพียง 200 คนเท่านั้น แม้ 400 คนที่ต้องออกไปจะมีเหตุผลหลายประการ แต่มีเหตุผลทางการเรียนภาควิชาการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับที่ Norwich University ก็มีมากเช่นกัน แต่สัดส่วนน้อยกว่าของ VMI

ไทย เนื่องจากมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ทั้งด้านปรัชญาของการผลิตนายทหาร และ “หัวใจ” ของระบบและกระบวนการผลิต คือที่นี่มีระดับความเข้มข้นทางวิชาการเทียบเท่ามหาวิทยาลัยชั้นนำ¹¹ กล่าวคือ แม้ของไทยจะตามแบบของ West Point มาอย่างยาวนานก็ตาม แต่ยังคงห่างไกลจาก “หัวใจ” ของต้นแบบอยู่ไม่น้อย เพราะมักตามแต่เพียงรูปแบบเปลือกนอก ส่วน “เนื้อใน” ทางปรัชญาของการเรียนการสอนหรือการฝึกฝนทางวัฒนธรรมคิดอ่านในลักษณะทหารวิชาการ/ทหารปัญญาชนนั้นของไทยกลับมองข้ามไปหรือไม่นำมาหล่อหลอมนักเรียนนายร้อยมากนัก ดังนั้นผลผลิตที่ได้จึงย่อมแตกต่างกัน แม้จะอยู่ในเทอมของ “ทหารอาชีพ” ก็ตาม คือยังคงขาดความเป็นบัณฑิต/ปัญญาชน เนื่องจากระบบการเรียนการสอนภาควิชาการ รวมทั้งห้องสมุด/แหล่งค้นคว้าทางวิชาการมีความเข้มข้นน้อยกว่ามาก นักเรียนนายร้อยไทยจึงยังขาดความรู้ วิธีคิด-ทักษะในส่วนภาควิชาการ โดยเฉพาะด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทหารอาชีพ จึงควรต้องปรับหรือออกแบบใหม่ให้เป็นระบบและครบกระบวนการของการเรียนรู้ในลักษณะการสร้างทหารอาชีพ ที่มีความเป็นทหารวิชาการไปในตัวตามแบบของสหรัฐอเมริกา¹²

ระบบและกระบวนการเรียนรู้ทางวิชาการของทหารสหรัฐอเมริกา ทั้งในโรงเรียนนายร้อยของรัฐและเอกชนนั้น มีลักษณะเด่นร่วมกันที่พัฒนาขึ้นจากความรู้พื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเน้นทางวิศวกรรมศาสตร์ก็จริง แต่กลับไม่เคยทิ้งหมวดมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้ทหารมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจมนุษย์ สังคมและการมองโลกในเชิงกว้าง และไม่แบ่งแยกทหารกับพลเรือนอย่างเด็ดขาด ในทางตรงข้ามโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกาก็กลับให้นักเรียนนายร้อยเรียนรู้ทางวิชาการตามแบบพลเรือนที่มีการเรียนการสอนตามมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วไป และเป็นไปอย่างเป็นระบบและครบกระบวนการทั้งด้านการจัดหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และการเปิดทางให้นักเรียนนายร้อยใช้ชีวิตในระบบหอพัก (Barracks) หรือกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดเคียงกับชีวิตปกติของนักศึกษาพลเรือน กล่าวคือ

แม้จะอยู่ในเครื่องแบบ อยู่ในหอพักที่มีกฎระเบียบ และต้องฝึกฝนทางทหารและร่างกายอยู่เสมอก็ตาม แต่นักเรียนนายร้อยยังมีเวลาอิสระอย่างพอเพียงสำหรับการฝึกฝนภาควิชาการ ทั้งในเรื่องการอ่านหนังสือ การทำการบ้าน การทำรายงาน ฯลฯ และการฝึกฝนความถนัดทางวิชาการอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้ทหาร

¹¹ ดู Academic Achievement/College Rankings ของสถาบันต่างๆ เช่น West Point ติด Top Ten เสมอทุกปี และในช่วงที่คณะผู้วิจัยได้พบปะและฟังบรรยายสรุปจากผู้บริหารฝ่ายวิชาการ คือ BG Timothy E. Trainor, Dean of the Academic Board ของ West Point ก็มีข้อมูลด้านนี้ปรากฏเช่นกัน เช่น ปี 2014 จาก HP Enterprise Security ปี 2015 จาก Forbes, Princetio Review และ US News and World Report

¹² ในทางยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนีและอิตาลี แม้ระบบโรงเรียนนายร้อยอาจมีความแตกต่างกันบ้างกับของสหรัฐอเมริกา แต่หลักการใหญ่ด้านวิชาการและการเรียนการสอนมีลักษณะคล้ายกัน คือเน้นให้นักเรียนนายร้อยเรียนรู้ทางวิชาการตามแบบพลเรือนที่มีการเรียนการสอนตามมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วไป และตัวแบบที่ไทยเราอาจเริ่มดำเนินการได้หรืออาจนำมาประยุกต์ใช้ได้ น่าจะเป็นกรณีระบบโรงเรียนนายร้อยของกลุ่มยุโรปมากกว่า โดยเฉพาะระบบโรงเรียนนายร้อยและมหาวิทยาลัยทหารของเยอรมนีและอิตาลี ดังจะได้กล่าวต่อไปในส่วนการออกแบบ

มีวิธีคิดและความรู้ทางวิชาการในระดับที่ไม่ต่างจากบัณฑิตทั่วไป คือเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน และ/หรือสามารถทำงานร่วมกับพลเรือนหรือออกไปทำงานภาคเอกชนในทุกระดับได้อย่างมีคุณภาพ

เพื่อการบรรลุเป้าหมายนี้ คือการผลิตทหารอาชีพที่เป็น “นักวิชาการในเครื่องแบบ” นั้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่งได้เน้นการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ ที่มีระดับไม่ต่างไปจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ โดยจะมีการจัดวางหลักสูตรทางวิชาการและมีการปรับปรุงตลอดเวลา¹³ เพื่อปรับให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปและตรงตามความต้องการของสังคมทหาร สังคมประชาธิปไตย และสังคมภาคพลเรือน/เอกชน แต่สิ่งที่ไม่เคยหายไปในแต่ละหลักสูตรก็คือ จะมีหลักสูตรพื้นฐาน (core curriculum) ซึ่งมีใช้เพียงวิชาที่จำเป็นสำหรับการเรียนในระดับสูงขึ้นไป หากยังเน้นการให้ความสำคัญกับหมวดวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เช่น วิชาประวัติศาสตร์ จิตวิทยา การเมือง กฎหมายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฯลฯ เพราะโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกาทั้งสามแห่งนี้ถือว่า การเป็นทหารอาชีพที่ดีและปฏิบัติงานได้ดี ต้องเข้าใจมนุษย์ สังคมและความเป็นไปของโลกอย่างดี¹⁴

ถัดจากเรื่องหลักสูตรการศึกษา สิ่งสำคัญที่ตามมาและโรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่งได้มุ่งเน้นรักษาตลอดมาคือ คุณภาพของระบบการเรียนการสอนและการวัดผลอย่างเข้มข้น ทั้งระบบการรับอาจารย์¹⁵ การ

¹³ เช่นสมัยปัจจุบัน โรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่งมีนักเรียนเลือกเรียนภาษาอารบิก (Arabic) มากขึ้น และวิชาทางด้านตะวันออกกลางก็มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งการปรับปรุงนี้มีผลให้การเลือกเรียนวิชาเอกของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปด้วย แม้ด้านวิศวกรรมศาสตร์ยังคงมาเป็นที่หนึ่ง แต่หลายสาขาที่มีสัดส่วนที่เพิ่ม คือมีจำนวนนักเรียนมากขึ้น เช่น ที่ VMI สาขา Internation studies กำลังมาแรง/ได้รับความนิยมประมาณ 20%

¹⁴ เท่าที่ได้ฟังการบรรยายสรุปและการพูดคุยกับผู้บริหารส่วนภาควิชาการของทั้งสามแห่งนั้น ต่างได้ให้ข้อมูลและความคิดเห็นในประเด็นนี้ตรงกันอย่างยิ่ง และบางวิชาที่เปิดใหม่ที่อยู่ในสองหมวดนี้ ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ที่สอนได้กล่าวตรงกันว่า ส่วนหนึ่งเป็นข้อเสนอแนะจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงที่เคยมีประสบการณ์ในสนามรบมาแล้ว และเห็นว่าเป็นความรู้ที่นักเรียนนายร้อยควรต้องเรียนรู้ไว้ก่อน

¹⁵ อาจารย์ของโรงเรียนนายร้อยทั้งสามแห่งมีทั้งอาจารย์พลเรือนและทหาร ในส่วนของ VMI และ Norwich University จะมีระบบคล้ายกันคือ ในส่วนของการเรียนและการฝึกทางทหารของระบบ ROTC อาจารย์มาจากหน่วยงานๆ ของ 4 เหล่าทัพ คือเป็นทหารสหรัฐอเมริกา ส่วนที่เป็นภาควิชาการส่วนมากเป็นพลเรือนจบปริญญาเอกและโท การรับอาจารย์ในส่วนภาควิชาการนี้เป็นไปตามมาตรฐานของมหาวิทยาลัยพลเรือนชั้นนำทั่วไป ส่วนที่ West Point มีลักษณะแตกต่างกัน มีอาจารย์สามแบบใหญ่ คือ (1) กลุ่มใหญ่สุดคือนายทหารรุ่นหนุ่ม (ยศร้อยเอกถึงพันโท) ที่หมุนเวียนมาสอน 3 ปี (Rotating Military, 56%) (2) กลุ่มรองลงมาเป็นอาจารย์พลเรือนจบปริญญาเอก (Civilian Faculty, 26%) และ (3) กลุ่มทหารอาวุโส (Senior Military 18%) การมาเป็นอาจารย์ที่ West Point ถือว่าเป็นเกียรติสูงของทหารบกอเมริกัน เพราะฉะนั้นนายทหารรุ่นหนุ่มที่เป็นศิษย์เก่าจะสมัครเข้ามา และมีการแข่งขันก่อนสูงมาก และนายทหารกลุ่มนี้มิใช่มาสอนทางทหารเท่านั้น จำนวนมากมาสอนในส่วนของภาควิชาการทั้งวิชาเลือกและวิชาแกน และเท่าที่คณะผู้วิจัยได้เข้าฟังอยู่ 4 วิชา (วิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก สอนโดยพันตรี Rich Hutton ภาควิชาประวัติศาสตร์, วิชาภูมิรัฐศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สอนโดยร้อยเอก Nick Cosmas ภาควิชาภูมิศาสตร์และวิสาละสิ่งแวดล้อม, วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ และวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) นอกจากอาจารย์มีวิธีการสอนที่ดีแล้ว เนื้อหาของวิชาก็มีความลึกทางแนวคิดและทฤษฎีไม่ต่างไปจากระดับมหาวิทยาลัยพลเรือน โดยส่วนหนึ่งได้จากหนังสือประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย ที่สำคัญคือ อาจารย์มักหยิบยกข้อคิดเห็นของนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยชั้นนำหรือนักหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเห็นต่างไปจากนโยบายและการกระทำของรัฐบาลมาให้ นักเรียนออกเสียง เช่น กรณีเหตุการณ์หลัง 911 (ในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, Advanced International Relations

พัฒนาการเรียนการสอนของอาจารย์ใหม่¹⁶ การจัดชั้นเรียนในขนาดเล็ก (ปกติ 18 สูงสุด 22-25) และวิธีการสอนที่เน้นการฝึกฝนทางวิคิดในลักษณะถกเถียงมากกว่าบรรยาย ซึ่งการเรียนการสอนในลักษณะนี้นักเรียนต้องเตรียมตัวล่วงหน้าในแบบ “ทำการบ้านมาก่อนเรียน” หมายถึงอาจารย์จะให้การบ้านล่วงหน้าทุกครั้ง นักเรียนต้องอ่านหนังสือ เขียนสรุป ข้อคิดเห็นต่างๆ ฯลฯ เมื่อมาถึงชั้นเรียน อาจารย์จะใช้หนังสือและการบ้านที่ให้ล่วงหน้าเป็นพื้นฐานของการเปิดประเด็นเข้าสู่เนื้อหาของหัวข้อที่จะเรียน และมักตั้งเป็นคำถาม/ประเด็นเพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วม โดยปกตินักเรียนมีส่วนร่วมอย่างดี สนุกและเป็นไปตามธรรมชาติ โดยที่อาจารย์ไม่จำเป็นต้องเรียกนักเรียนตอบ ยกเว้นมีนักเรียนยกมือจะตอบหลายคน¹⁷

ปฏิเสธไม่ได้ว่า บรรยายากและวิธีการสอนในลักษณะเช่นนี้ ซึ่งเน้นการอ่าน การคิด การเขียนและการพูด นอกจากจะช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำให้กับทหารอาชีพแล้ว ยังช่วยทำให้ทหารอาชีพมีทักษะการใช้ภาษา มีวิคิดที่หลากหลาย แต่มีความคิดเป็นของตนเอง และเข้ากับสังคม/นักศึกษาพลเรือน ได้อย่างดี¹⁸ และวิธีการสอนการฝึกฝนวิคิดในเชิงวิพากษ์ เป็นเหตุเป็นผล และไม่เชื่ออะไรง่ายๆ นี้ ย่อมมีผลดีต่อการพัฒนาความคิดอ่านและการมองโลกและเข้าใจมนุษย์และสังคมในระยะยาว คือไม่เป็นผลเสียต่อการเป็นทหารอาชีพ เพราะระบบและกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียนทหารที่นี้ถือว่า การมีความรู้ มีวิคิดเป็นของตนเองเป็นเรื่องดีและสร้างสรรค์ คือการมีความรู้ที่ดีและมีความคิดเห็นเป็นของตนเองนั้นเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทุกคนไม่ยกเว้นทหาร และไม่ทำให้เกิดการขาดวินัย/ไม่เกี่ยวกับเรื่องการมีวินัยหย่อนยาน แม้การมีความรู้ที่ดีอาจทำให้เกิดการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางทหาร หากเห็นว่าคำสั่งนั้นขัดกับกฎหมายก็ตาม

ในทางตรงกันข้าม หลักการพื้นฐานของโรงเรียนนายร้อยที่นี้ถือว่า การมีความรู้ที่ดีย่อมช่วยให้กองทัพมีทรัพยากรที่มีคุณภาพและเข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับของสังคม เพราะการมีความรู้ที่ดีนั้นย่อมจะช่วยให้ทหารเข้าใจและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน ไปด้วยสังคมและโลกจริงที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น การรับหรือการมีผู้หญิงมาร่วมเรียนและอยู่ในหอพักเดียวกันในโรงเรียน

class วิชาเลือกของปี 4 สอนโดยพันตรี Shawn Lonergan ภาควิชาสังคมศาสตร์) หรือการสอนวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นวิชาแกนของนักเรียนปี 4 ก็เช่นกัน (สอนโดยพันโท Matt Kemkes ภาควิชากฎหมาย)

¹⁶ เรื่องนี้ทาง West Point เน้นเป็นพิเศษ เนื่องจากมีระบบนายทหารรุ่นหนุ่มหมุนเวียนมาเป็นอาจารย์ใหม่ถึง 56% โดยมีการจัดตั้งสถาบันขึ้นเป็นการเฉพาะในการนี้คือ The Center for Faculty Excellence และคณะผู้วิจัยได้พบกับ Dr. Mark Evans ผู้อำนวยการของศูนย์ฯคนปัจจุบัน และได้แลกเปลี่ยนความเห็นในเรื่องนี้ และยังได้รับข้อเสนอแนะ โดยเฉพาะหนังสือจำนวนหนึ่งที่ทางศูนย์ฯใช้ประกอบการฝึกอบรมอาจารย์ใหม่

¹⁷ ในการลงพื้นที่ภาคสนามนี้ คณะผู้วิจัยได้เข้าฟังในชั้นเรียนแบบเต็มๆ คือตลอด 50 นาทีในแต่ละวิชาของโรงเรียนนายร้อยทั้งสามแห่งจำนวน 13-14 วิชาด้วยกัน และแต่ละวิชาไม่ว่าจะเป็นด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิชาทหารของ ROTC นั้นต่างก็มีระบบการเรียนการสอนไปในแนวเดียวกันที่ได้กล่าวมาแล้ว

¹⁸ คณะผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับนักศึกษาพลเรือนของ Norwich University ที่เรียนร่วมกับนักเรียนนายร้อยทั้งส่วนที่รับทุนของกองทัพและส่วนที่ไม่ได้รับทุนของกองทัพ ได้ข้อมูลในเรื่องนี้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนร่วมในชั้นเรียนนั้นถือว่าเป็นเพื่อนกัน แม้ส่วนนักเรียนนายร้อยใส่ชุดทหารและฝ่ายนักศึกษาพลเรือนก็ใส่ชุดปกติของพลเรือน แต่ไม่มีความแตกต่างหรือขัดแย้งทำนองแบ่งแยกเมื่อต้องทำงานด้วยกัน เช่น รายงานกลุ่มหรือการถกเถียงในกลุ่มย่อยหรือในชั้นเรียน ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้ข้อคิด ความรู้จากมุมมองที่ต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นายร้อยทั้งสามแห่งนั้น ถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากเป็นข้อเรียกร้องหรือถือเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม การเมืองที่กองทัพก็ไม่อาจปฏิเสธได้ เพราะเป็นเรื่องของสิทธิที่ระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

ดังนั้นระบบการเรียนการสอนหรือการได้รับความรู้ที่ดีนี้ จึงมิใช่เรื่องจำเป็นสำหรับประชาชน นักศึกษาในมหาวิทยาลัยพลเรือนเท่านั้น หากเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับทหารด้วย เพราะด้วยความรู้ที่ดีนี้ (มิใช่คำพังแแต่การใช้อาวุธ/กำลังเท่านั้น) ย่อมจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่และภารกิจของทหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้กองทัพมีความก้าวหน้า เข้มแข็ง และเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน อีกนัยหนึ่งคือ การทำงานของทหารบนฐานความรู้ทางวิชาการ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้กองทัพได้รับการยอมรับจากสังคมการเมือง จึงไม่มีการตั้งคำถามตามมาเช่นที่เกิดในสังคมไทยว่า “ทหารมิใช่ทำมา” อะไรทำนองนี้

อย่างไรก็ตาม การที่จะผลิตให้นักเรียนนายร้อยเป็นนายทหารที่มีความรู้ที่ดีนั้น มิใช่เพียงการจัดวางหลักสูตรที่ดีและมีระบบการเรียนการสอนที่ดีเท่านั้น หากยังต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่หรือสภาพแวดล้อม และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ด้วย ทั้งการพัฒนาการเรียนภาควิชาการ การฝึกฝนทางทหาร พลศึกษา และการกีฬา กล่าวคือ ต้องมีระบบหอพักนักเรียนนายร้อยที่ดีด้วย คือแม้จะอยู่ในเครื่องแบบ อยู่ในระบบหอพัก อยู่ในกฎระเบียบ อยู่ในตารางเวลาที่แน่นอนกว่า แต่ยังมีเวลาอิสระและสามารถพัฒนาความรู้ทางวิชาการไม่ต่างไปจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยพลเรือน โดยมีระบบการกำหนดและฝึกฝนให้นักเรียนนายร้อยทุกคนารู้จักรักษาความสมดุลในด้านการใช้เวลาที่ถูกระบุกำหนด การปฏิบัติตัวที่อยู่ในกฎบังคับ และการใช้เวลาอิสระของแต่ละนาย ที่มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการต่อตนเอง ในการเรียนภาควิชาการ การฝึกฝนภาคทฤษฎีทางทหาร (ส่วนการฝึกตามหน่วยทหารจะมีเฉพาะช่วงฤดูร้อน และจะไม่มีการเรียนการสอนภาควิชาการในภาคฤดูร้อน) และภาคพลศึกษา-กีฬา อย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้โรงเรียนนายร้อยในสหรัฐอเมริกาทั้งของรัฐและเอกชน จึงพยายามวางกฎระเบียบให้น้อยที่สุด เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของระบบหอพักไปในทิศทางที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างสมดุล โดยมีการจัดวางระบบหอพัก (Barracks) หรือกรมนักเรียนนายร้อยที่มีความยืดหยุ่น คือมีอิสระพอควรภายใต้กฎระเบียบที่จำเป็น โดยเน้นให้นักเรียนนายร้อยปกครองตนเองมากที่สุด ภายใต้ระบบเกียรติศักดิ์ (Honor Code และ/หรือ Honor Court) เพื่อฝึกฝนความเป็นผู้ใหญ่ ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน มีวินัย มีความรับผิดชอบ ไม่โกหก ไม่โกง ไม่ปกปิดสิ่งที่ผู้อื่นกระทำผิด และรู้จักบริหารจัดการตนเองในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมภายใต้เวลาที่จำกัด และที่สำคัญคือ แม้ภายใต้ระบบหอพักนี้จะมี ความแตกต่างกันในรายละเอียดอยู่บ้างก็ตาม แต่โรงเรียนนายร้อยทั้งสามแห่งมีลักษณะร่วมที่เด่นประการหนึ่งคือ ในระบบหอพักนี้นักเรียนนายร้อยมีเวลามากพอสำหรับการฝึกฝนภาควิชาการ เช่น การทำการบ้าน การอ่านหนังสือหรือการทำรายงานในวิชาต่างๆ รวมทั้งการทำงานวิจัยในชั้นปี 4 (senior projects)¹⁹

¹⁹ ตารางหรือกิจกรรมประจำแต่ละวันของโรงเรียนนายร้อยทั้งสามแห่งนั้น มีส่วนเหมือนกันคือ ช่วงเวลาหลังอาหารเย็นไปจนถึง 2200-2300 น จะเป็นเวลาว่างที่นักเรียนนายร้อยจะใช้เวลาไปในด้านต่างๆ เช่น พักผ่อน เล่นกีฬาและการอ่านหนังสือหรือทำการบ้านเพื่อเตรียมตัว

การให้ความสำคัญกับภาควิชาการในโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกา ทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชนในสามแห่งนั้น ถือเป็นลักษณะเด่นมากและพบเห็นได้ตั้งแต่เรื่องหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน จนถึงระบบหอพักหรือสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของนักเรียนนายร้อย ในขณะที่การฝึกฝนทางร่างกายผ่านภาคพลศึกษาและการเล่นกีฬา และการฝึกฝนความรู้ทางทหารผ่านภาคทฤษฎีในชั้นเรียนและภาคปฏิบัติจากหน่วยทหารต่างๆ ในการฝึกภาคสนามในช่วงฤดูร้อนนั้น มีความสำคัญเช่นกันแต่ถือเป็นเพียงส่วนหนึ่งขององค์ประกอบในการผลิตทหารอาชีพในลักษณะการสร้างพลเรือน-ทหาร (citizen-soldiers) เนื่องจากหลักปรัชญาและ “หัวใจ” ของระบบการเรียนการสอนที่อยู่เบื้องหลังของโรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่งนั้น คือการมุ่งผลิตบัณฑิต/พลเรือนให้มีความรู้ทางทหาร ในขณะที่เดียวกันก็มุ่งผลิตนายทหารอาชีพที่มีความรู้ทางวิชาการ หรือการผลิตควบคู่กันไปในรูปแบบ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” นั่นเอง

การผลิตทหารอาชีพในลักษณะ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” หรือ “พลเรือนพร้อมรบ” ภายใต้อุดมคติ citizen-soldiers นี้ มีประวัติศาสตร์ของมันและถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า เป็นใหญ่ของพลเรือนด้วย เพราะเป้าหมายของโรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่งมิใช่เพื่อผลิตนายทหารอย่างเดียว หรือมิได้ต้องการให้ทหารที่จบออกไปแล้วต้องอยู่ในกองทัพตลอดชีพ และในความเป็นจริงแล้ว ความคิดของนักเรียนนายร้อยหรือทหารรุ่นหนุ่ม (และสาว) ส่วนมากก็มิใช่มีเป้าหมายหลักอยู่ที่ตำแหน่งระดับสูงของกองทัพ หากมีเป้าหมายที่ท้าทายของชีวิตอยู่ที่ภาคเอกชนหรือตำแหน่งทางพลเรือน²⁰ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนนายร้อยแต่ละแห่ง คือการผลิตนายทหารมิได้มุ่งให้ทำงานแต่ในกองทัพอย่างเดียว หากยังส่งเสริมให้ออกไปทำงานในภาคเอกชนได้ทุกระดับอย่างมีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของตลาดเอกชนตลอดมา และถือเป็นแก่นแท้ของการผลิตทหารอาชีพอย่างแท้จริง

แก่นแท้ของ “ทหารอาชีพแบบตะวันตก”

สำหรับการเรียนในครั้งต่อไป และจากการสอบถามกับนักเรียนนายร้อยทั้งสามแห่งในทุกชั้นปีจำนวน 30-45 นาย (แห่งละ 10-15 นาย) ก็ได้รับคำตอบที่คล้ายกันคือ มีเวลามากพอสำหรับการฝึกฝนด้านต่างๆ รวมทั้งภาควิชาการ โดยไม่มีกิจกรรมอื่นเข้ามาแทรกมากนัก เช่น รุ่นที่เรียกให้รุ่นน้องไปฝึกฝนหรือซ้อมกิจกรรมต่างๆ เพิ่มเติม ยกเว้นช่วงแรกในปี 1 ที่ต้องฝึกฝนทางร่างกายมาก แต่ก็อยู่ในระยะเวลาจำกัด เช่น ของ VMI และ Norwich University จะฝึกหนักช่วง 6 เดือนแรกของปี1 ส่วนของ West Point จะมีระยะ 1 ปีในช่วงปี 1 ที่มีการฝึกหนักและไม่ได้รับการอนุญาตให้ออกไปจากโรงเรียน หลังจากผ่านการฝึกหนักแล้ว ทุกอย่างก็ปกติตามตารางประจำวันที่กำหนดไว้ เนื่องจากทุกคนไม่ว่ารุ่นพี่ต่างก็ต้องทำงานรับผิดชอบด้านการเรียนภาควิชาการของตนเอง เพราะถือเป็นเรื่องหลักของการเรียน แม้ในขณะที่เดียวกันนักเรียนนายร้อยที่เข้าร่วมกิจกรรมหรือเล่นกีฬากันมาก แต่ไม่เสียเรื่องการเรียน และนักเรียนที่เล่นกีฬาก็ได้รับการยกเว้นเรื่องการทำการบ้าน รายงานและการสอน คือทุกคนมีอิสระ และสามารถเลือกกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำได้ แต่ต้องไม่เสียเรื่องการเรียน มิเช่นนั้นจะถูกออกทันทีหากการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด

²⁰ เป็นข้อมูลที่ได้จากการพูดคุยกับฝ่ายบริหาร อาจารย์และนักเรียนจากโรงเรียนนายร้อยทั้งสามแห่ง ซึ่งมีตัวอย่างและข้อมูลสนับสนุนไม่น้อยจากบรรดาศิษย์เก่าของทั้งสามแห่ง และฝ่ายบริหารยังคงกล่าวเสมอว่าต้องการให้นักเรียนของเขาออกไปทำงานภาคเอกชนมากกว่า เนื่องจากโรงเรียนนายร้อย โดยเฉพาะเอกชน เช่น VMI หรือ Norwich University ต้องการเงินบริจาคของบรรดาศิษย์เพื่อเป็นเงินทุนในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป ในขณะที่ West Point แม้จะเป็นของรัฐก็มักขาดงบประมาณ และจำเป็นต้องอาศัยเงินทุนจากสมาคมศิษย์ในการพัฒนาเช่นเดียวกับโรงเรียนนายร้อยเอกชน

ดังนั้นด้วยวิธีคิด วิธีฝึกฝนหรือระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยสหรัฐอเมริกา จึงมิได้ทำให้นักเรียนนายร้อยแยกจากสังคมอย่างเด็ดขาด และที่สำคัญคือ มิได้ทำให้ทหารมีความคิดอ่านว่าตนอยู่เหนือฝ่ายพลเรือน ในทางตรงข้ามทหารกลับเห็นความสำคัญของพลเรือน และยอมรับภาคเอกชนหรือพลเรือนอยู่มากเช่นกัน พินิจในแง่นี้จะเห็นได้ว่า นักเรียนนายร้อยได้เรียนรู้หรือรับรู้ถึงตำแหน่งแห่งที่ของทหารหรือกองทัพในสังคมระดับใหญ่ไปโดยปริยาย เพราะแม้เรื่องของการยอมรับรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้ง/ระบอบประชาธิปไตยจะมีได้มีการสอนหรือกล่าวกันโดยตรงๆ อย่างมากนัก แต่เรื่องเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่นักเรียนทหารได้รับการปลูกฝังไปในตัว จากบริบทของการเรียนการสอนทั้งในภาควิชาการและอื่นๆ จึงทำให้นักเรียนนายร้อยเข้าใจบทบาทและภารกิจของทหารและความสัมพันธ์ที่มีต่อฝ่ายพลเรือน/การเมือง

ด้วยเหตุนี้การผลิตทหารอาชีพในสหรัฐอเมริกาหรือในโลกตะวันตก จึงมิใช่เน้นความเป็นใหญ่ของทหาร และมีใช้การผลิตทหารอาชีพเพียงอย่างเดียว หากยังมีความเป็นนักวิชาการด้วย เพราะในความเป็นทหารอาชีพนั้นยังมีความเป็นบัณฑิตหรือปัญญาชนไปในตัวด้วย คือมีความรู้ทางวิชาการ คิดอ่าน เช่นเดียวกับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยพลเรือน และด้วยระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนนายร้อยเช่นนี้ จึงมีลักษณะเป็นการผลิต “พลเรือน” ที่มีคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยไปในตัวนั่นเอง คือการทำให้ นักเรียนนายร้อยมีความเป็นผู้ใหญ่ มีความพร้อมทั้งทางร่างกาย ความรู้ทางทหารและวิชาการ เข้าใจสังคม และโลกกว้าง ยอมรับความหลากหลาย การเคารพซึ่งกันและกัน และการนำของพลเรือนหรือรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ฯลฯ

ตามหลักปรัชญาทางการศึกษาที่กล่าวมา แน่นนอนว่าการจะฝึกฝนนักเรียนนายร้อย (ทั้งชายและหญิง) เพื่อให้เป็นนายทหารที่ดี มีคุณภาพทั้งทางร่างกาย ความรู้ทางวิชาการและทหารนั้น ย่อมสามารถกระทำได้ทั้งจากระบบโรงเรียนของรัฐหรือเอกชนก็ได้ ดังในสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากมี West Point แล้ว ยังมีเอกชนอีกหลายแห่งด้วยกัน และเอกชนมักป้อนนายทหารให้กองทัพมากกว่าของรัฐเสมอมา เช่น West Point ผลิตให้กองทัพบกเพียงปีละ 1,000 นาย (1ใน 5 หรือ 20%) ในขณะที่ระบบ ROTC ผลิตให้ถึงปีละ 4,000 นาย (80%) แต่ในกรณีของไทยความเป็นไปได้ของโรงเรียนนายร้อยเอกชนและ/หรือนายร้อยหญิงนั้น อาจต้องอาศัยจิตใจที่กล้าและมุ่งมั่นของฝ่ายการเมืองในการตัดสินใจเพื่อการริเริ่มในเรื่องนี้ที่สำคัญ

สองทางเลือกในการออกแบบและการตัดสินใจของฝ่ายการเมือง

จากตัวแบบของสหรัฐอเมริกาทั้งสามแห่งนั้น อาจแบ่งเป็นข้อมูลสำหรับการออกแบบในกรณีของไทยได้สองโมเดล และแต่ละโมเดลน่าจะมีทั้งนักเรียนชายและหญิงเรียนด้วยกัน คือแบบเดิมของรัฐ และแบบใหม่ของเอกชน กล่าวคือ ถ้าเลือกแบบเดิมของรัฐที่มีอยู่แล้ว ถือเป็นทางเลือกแบบเล็ก คือยังคงอาศัยโรงเรียนนายร้อยเดิมเป็นหลัก แต่ปรับหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และระบบหอพักให้มีความใกล้เคียงกับของ West Point ให้มากที่สุด โดยเฉพาะในระดับ “เนื่อใน” คือ ต้องมีระดับความ

เข้มข้นทางวิชาการเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยพลเรือนชั้นนำทั่วไป เพื่อให้แก่นักเรียนนายร้อยมีความรู้ภาค
วิชาการอย่างดี

แต่ในระยะแรก อาจจำเป็นต้องนำระบบของโรงเรียนนายร้อยทางยุโรปมาใช้ คือความร่วมมือทาง
วิชาการกับมหาวิทยาลัยมาปรับใช้ก่อน เนื่องจากระบบเดิมที่มีอยู่ ณ ปัจจุบันของโรงเรียนนายร้อยพระ
จุลจอมเกล้า ยังคงไม่สามารถปรับตามแบบ **West Point** ได้ เพราะเกี่ยวข้องกับระบบการปรับย้ายกำลัง
พลของกองทัพก็คือ การหมุนเวียนมาเป็นอาจารย์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจากบรรดาศิษย์เก่า
ทั้งหลาย หรือนายทหารรุ่นหนุ่มที่มีระดับชั้นยศช่วงร้อยเอกถึงพันโทมีน้อยมาก หรือไม่เป็นที่นิยมเมื่อเทียบ
กับของ **West Point** ซึ่งมีอาจารย์แบบหมุนเวียนจากกลุ่มทหารรุ่นหนุ่มในสัดส่วนที่สูงที่สุดในบรรดา
อาจารย์ทั้งหมดของ **West Point** คือมีถึง **56 % (Rotating Military, 56%)** เนื่องจากการ
มาเป็นอาจารย์ที่ **West Point** ถือว่าเป็นเกียรติสูงของทหารบกอเมริกัน และมีการแข่งขันกันมากใน
บรรดากลุ่มทหารดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม ระบบและ/หรือวัฒนธรรมความไม่นิยมกลับมาเป็นอาจารย์แบบหมุนเวียนนี้ อาจ
มิใช่เกิดเฉพาะในกรณีของไทยเท่านั้น คืออาจเกิดขึ้นในระบบโรงเรียนนายร้อยของประเทศยุโรปเช่นกัน
ดังจะเห็นได้ว่า ในยุโรปหลายประเทศ เช่น เยอรมนีและอิตาลี ไม่ได้ใช้ระบบอาจารย์หมุนเวียนแบบของ
West Point หากอาศัยความร่วมมือทางวิชาการกับมหาวิทยาลัย โดยให้อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมา
สอนหรือให้นักเรียนนายร้อยลงทะเบียนระดับปริญญากับมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยทหารที่เมืองฮัมบ
รูก คือ **Helmut Schmidt University** หรือ **Bundeswehr Universtiy Munich**
ของเยอรมนี และ **Military Academy of Modena** และ **Scuola di applicazione e**
Istituto di studi militari dell' Esercito ที่เมืองตูรินของอิตาลี

ดังนั้น ในขั้นแรกของไทยอาจปรับใช้จากระบบเดิมที่มีอยู่ แต่เน้นให้นักเรียนสามารถออกไป
เรียนกับนักศึกษาพลเรือนมากขึ้น โดยเฉพาะกับมหาวิทยาลัยที่มี **MOU** กับทางโรงเรียนนายร้อย เช่น
จุฬาลงกรณ์ ธรรมศาสตร์ มศว. องค์กรักษ์ ศรีปทุม และรังสิต เป็นต้น โดยการส่งเสริมให้นักเรียนนายร้อย
ลงทะเบียนเรียนระดับปริญญากับมหาวิทยาลัย โดยให้อาจารย์มาสอนในโรงเรียนหรือให้นักเรียนออกไป
เรียนวิชาในมหาวิทยาลัยต่างๆ นี้ เช่น ชั้นปี 1 เรียนอยู่กับโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า พอขึ้นชั้นปี
2-5 นักเรียนสามารถเลือกที่จะไปลงทะเบียนเรียนในระดับปริญญากับมหาวิทยาลัยเหล่านั้นได้ ซึ่งอาจ
เลือกไปเรียนเป็นภาคการศึกษา ปีการศึกษาหรือตลอด 4 ปีก็ได้ และกลับมาในช่วงฝึกภาคทหารในฤดูร้อน
เท่านั้น

ถ้าเลือกแบบใหม่ คือการมีโรงเรียนนายร้อยเป็นของเอกชนควบคู่ไปด้วยเช่นเดียวกับทาง
สหรัฐอเมริกา นั่น ถือเป็นการออกแบบใหญ่ กล่าวคือ นอกเหนือจากยังคงมีโรงเรียนนายร้อยเดิมเป็นหลัก
และปรับด้านหลักสูตร ระบบการเรียนการสอน และระบบหอพักให้ได้เนื้อในเช่นเดียวกับ **West**
Point แล้ว ยังจะมีการตั้งโรงเรียนนายร้อยเอกชนขึ้นใหม่ ซึ่งอาจเป็นแบบของ **VMI** ที่มีเฉพาะ

นักเรียนนายร้อย หรือแบบ **Norwich University** ซึ่งมีทั้งนักเรียนนายร้อยและนักศึกษาพลเรือน เรียนร่วมกันก็ได้ แต่หลักใหญ่คือมุ่งผลิตนายทหาร/บัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ทั้งด้านการทหารและวิชาการ โดยมีการจัดตั้งหน่วยทหาร (ทหารประจำจากกองทัพ) ประจำอยู่ในระบบเอกชน ทำนองคล้ายระบบ ROTC ของกองทัพสหรัฐอเมริกาในโรงเรียนนายร้อยเอกชน และเมื่อจบแล้วนักเรียนนายร้อยอาจรับราชการทหาร/ทำงานภาคเอกชนก็ได้

การออกแบบใหม่ที่มีโรงเรียนนายร้อยเอกชนนี้น่าสนใจ แต่อาจเป็นเรื่องท้าทายและยุ่งยากไม่น้อยในระยะเริ่มต้น แต่จะมีผลดีในระยะยาวทั้งต่อกองทัพและสังคมการเมืองโดยรวม เนื่องจากการเรียนร่วมกันระหว่างนักเรียนนายร้อยกับนักศึกษาพลเรือนนั้น ย่อมทำให้ฝ่ายพลเรือนหรือภาคเอกชนมีความรู้และความเข้าใจเรื่องทหารมากขึ้นในสังคม ในขณะที่เดียวกันนักเรียนนายร้อยหรือทหารอาชีพก็จะมีความรู้และความเข้าใจเรื่องฝ่ายพลเรือนมากขึ้นเช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้มีความใกล้ชิดและทำงานด้วยกันได้ดี ดังนั้นการลื่นไหลทางความรู้และทรัพยากรระหว่างกองทัพและภาคเอกชนหรือพลเรือนนี้ จึงมีประโยชน์หลายด้าน เช่น เกิดการยอมรับและเคารพซึ่งกันและกัน แต่ที่สำคัญคือ การยอมรับในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ นอกจากนี้การมีโรงเรียนนายร้อยเอกชนย่อมทำให้มีการแข่งขัน และทหารในกองทัพจะมีความหลายหลากขึ้น ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อกองทัพและสังคมโดยรวมในระยะยาว

ดังนั้นในเชิงนโยบายแล้ว รัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองจำเป็นต้องริเริ่มและมีเจตจำนงในการปฏิรูปกองทัพตามหลักสากลอย่างมั่นคง โดยต้องมุ่งกำกับและจัดระบบการศึกษาทางทหารเสียใหม่ให้สอดคล้องไปกับการสร้างประชาธิปไตย เพื่อสร้างทหารรุ่นใหม่ให้เป็นทหารอาชีพตามแบบตะวันตก มีความเป็นทหารวิชาการมากกว่าทหารการเมือง คือแทนที่จะมุ่งเน้นการอยู่แต่ในโลกแคบๆ ของตนแบบอำนาจนิยมทหารนิยม และชาตินิยมรุนแรงแบบเดิม กลับต้องเปิดโลกกว้างให้กับทหารมีความรู้ทางหลักวิชาการอย่างเต็มตัวและหัวใจในลักษณะ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” หรือ ทหารปัญญาชน เป็นทหารที่มีความรู้กว้าง มีทัศนคติเชิงบวกต่อนักการเมืองหรือรัฐบาลพลเรือนที่มาจากทางเลือกตั้ง และเข้าใจกระแสของโลกยุคหลังสงครามเย็น การเผชิญกับปัญหาความมั่นคงแบบใหม่และมุ่งทำหน้าที่ป้องกันประเทศเท่านั้น ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องภายในประเทศ ยกเว้นกรณีเกิดภัยพิบัติ และทหารรุ่นใหม่ก็จะเป็นกำลังสำคัญของการปฏิรูปต่อไป

บทสรุปและข้อคิดจากปราชญ์จีน

หลักการและปรัชญาในการผลิตทหารอาชีพในลักษณะ “นักวิชาการในเครื่องแบบ” หรือ ทหารปัญญาชนที่ได้นำเสนอมานี้ นอกจากมีอยู่ในระบบโรงเรียนนายร้อยของสหรัฐอเมริกาอย่างสมบูรณ์แล้ว ยังปรากฏค่อนข้างเด่นในกลุ่มประเทศยุโรปอีกด้วย เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี สเปน อังกฤษ และอิตาลี และที่น่าสนใจยิ่งคือ หลายประเทศในกลุ่มเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยทั้งในลาตินอเมริกาและเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน บราซิล และอินโดนีเซีย ต่างก็ได้้นำตัวแบบ/โมเดลในลักษณะเช่นนี้ไปปรับใช้ในโรงเรียนนายร้อยของประเทศตน นอกจากนี้ในหลายประเทศยังเปิดกว้างสำหรับนักเรียนนายร้อยหญิงด้วย เช่น ของ

ได้หวันและอินโดนีเซีย (Military Academy Magelang, Akmil) จึงเป็นตัวอย่างในการปรับ/ประยุกต์และน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการออกแบบในกรณีของไทย หากมีการนำข้อมูลและองค์ความรู้ดังกล่าว มาศึกษาและคิดอย่างรอบครอบ เพื่อที่จะได้ตัวแบบที่ดีและเหมาะสม ก็เป็นที่ยอมรับกันได้ของทุกฝ่าย

ดังนั้นประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่า เราพร้อมหรือยังที่จะเริ่มต้นใหม่กับความคิดใหม่ เพื่อผลิตใหม่/ทหารรุ่นใหม่ แต่ความพร้อมนี้หาใช่ขึ้นอยู่กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้กำหนดไม่ หากอยู่ที่ความพร้อมในเชิงองค์ความรู้ คือมีอยู่ในระดับที่พอหรือไม่ ซึ่งถ้าไม่และน่าจะเป็นเช่นนั้นจริง ผู้อ่านก็สามารถช่วยกันเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องนี้ให้มากขึ้นได้ โดยช่วยกันศึกษาและคิด และเมื่อคิดแล้ว ควรนำไปศึกษาต่อให้ท้องแท้ เพื่อจะได้มาซึ่งความรู้พื้นฐานของหลักวิชาและสามารถนำไปใช้ได้จริง ดังอมตพจน์ของขงจื้อที่เราและท่านควรตระหนักอย่างยิ่งคือ “การศึกษาโดยไม่คิด ไร้ประโยชน์ การคิดโดยไม่ศึกษา เป็นอันตราย”

การอ้างอิง

- ประจักษ์ ก้องกีรติ. 2558. ประชาธิปไตยในยุคเปลี่ยนผ่าน. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกั้น.
- รายงานเรื่องแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย: ข้อเสนอต่อพรรคการเมืองและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (ออนไลน์)
<http://v-reform.org/v-report/security-reform-lesson-2/> 5 พฤษภาคม 2559.
- สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ. 2557. ตำนานใหม่ของขบวนการเสรีไทย: เรื่องราวของการต่อสู้เพื่อเอกราช
สันติภาพ และประชาธิปไตยอย่างแท้จริง. กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ บำรุงสุข. 2558. เสนาธิปไตย รัฐประหารกับการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน
- Anderson, Nick, “Service academies: Where the U.S. military meets liberal arts” **The Washingtonpost**. (Online)
<https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2016/04/26/service-academies-where-the-u-s-military-meets-liberal-arts/> April 26, 2016
- José Javier Olivas Osuna. 2012. **Civilian Control of the Military in Portugal and Spain: a Policy Instruments Approach**. A thesis submitted to the Department of Government of the London School of Economics for the degree of Doctor of Philosophy.
- Muthiah, Alagappa. 2001. **Coercion and Governance: The Declining Political Role of the Military in Asia**. Stanford, California: Stanford University Press,
- Stepan, Alfred. 1988. **Rethinking Military Politics: Brazil and the Southern Cone**. Princeton University Press.
- Varol, Ozan O. 2012. “The Democratic Coup d’Etat” **Harvard International Law Journal**. 53, 2: 292-356.